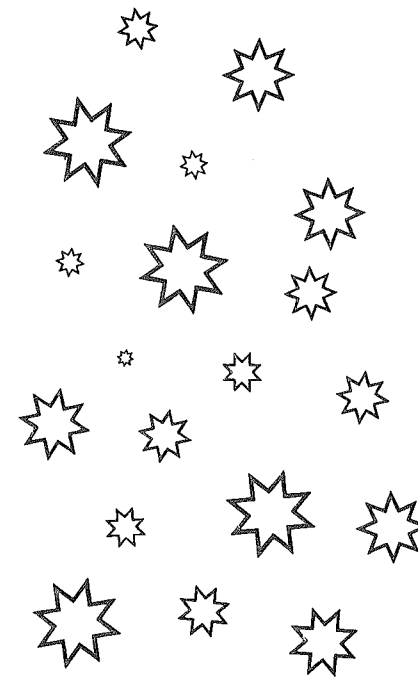
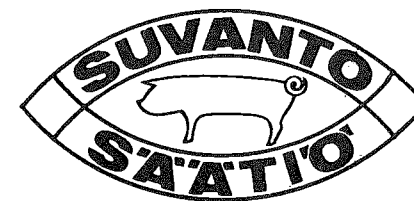

SUVANNON SEUTU

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 8 1993
JOULUKUU

Rauhaisaa joulunaikaa

Taas on yksi vuosi jäämässä taakse myös Suvannon Seutu -lehden historiassa. Edessänne on kuluvan vuoden viimeinen numero, jonka välityksellä toivotetaan rauhaisaa joulunaikaa kaikille Sakkolan pitäjälähdien lukijoille ja tekijöille. Tekijöitä olette kaikki te, ketkä olette kynään tarttuneet.

Ensi vuonna toimituksen postilaatikko odottaa edelleen kirjeitä. Kirjoitakaa — parhaimpia ovat lyhyehköt tekstit, vaikka ymmärrettävästi on myös asioita, mitkä vaativat useammankin liuskan selostamisen. Mutta koskaan ei kirjoitus ole liian lyhyt, muutamankin rivin muistot ja sutkautukset ovat luettuja.

Kaivelkaa myös albumeitanne. Vanhat valokuvat kertovat monesti enemmän kuin tuhat sanaa. Kuvien täydennykseksi toivotaan kuitenkin mukaan mahdollisimman tarkat tiedot valokuvan aikakaudelta ja siitä, mitä ja ketä kuvassa on. Jos kaikki ei muistu mieleen, niin mukaan on paras lähettää kuitenkin kaikki olemassaoleva tieto.

Suvannon Seudun vuosikerta 1994 maksaa saman, mitä pari edellistäkin vuotta eli 70 markkaa. Rahoja ei pidä lähettää toimitukseen, vaan laskut tulevat kuinkin antamaan osoitteeseen vasta kevättalvela, maaliskuussa. Uudet osoitteet ja nimenmuutokset on aina viisasta hetimiten ilmoittaa toimitukseen, joko postitse tai iltaisin puhelimella. Toimituksen numero vastaa pääsääntöisesti vain iltaisin ja viikonvaihteissa, myöhäänkin saa soittaa.

Mutta pian on aika hiljentyä pyhienviettoon jouluvalmistelujen jäljiltä. Hyvää joulunaikaa ja onnellista uuden vuoden alkua. — MRT

Huoneen taulu

Kulkiessani kohti vanhuutta muutun yhä enemmän lapsen kaltaiseksi: palaan lapsuuteni huolenköyhiin päiviin yhä useammin ja huhuilien vanhoista hyvistä ajoista.

Ennenkuin olen palannut konttausvaiheeseen, opettelen elämään niinkuin jo aikaisemmin olisi pitänyt elää:

- nautin pelkämästä olemassaolosta
- suhtaudun myönteisesti jokaiseen päivään
- käännän koettelemukset elämän rikkaudeksi
- en tuhlaa voimiani sellaisten asioiden murehtimiseen, joita en voi muuttaa
- en tunnusta kurjaa säätä olevankaan, on vain tarkoituksenmukaisia ilmoja
- peräti kiitollinen olen siitä, että elintasorallin kiipijäsukupolvi saa itse maksaa saasteongelman ensimmäiset osamaksut: kaikki ei jääkään tulevien sukupolvien tilille
- tyydyn siihen minkä saavutan eikä kaipaa yhtään enempää
- en katkerointa mieltäni hallituksen töppäilyistä enkä verta janoavien rauhanpuolustajien vallankumouksesta

— lakkaan murehtimasta menneitä typeryyksiä, enkä kannan suurempaa murhetta huomisesta

— iloitsen entisistä sävähdyttävistä kokemuksista ja käsillä olevasta päivästä

— tunnustan olevani osa luotua luontoa ja sen lakien alainen

— löydän oman onneni seuraamalla luonnonlakien oikeamielisyyttä ja niiden täyttymistä

— kuuntelen laulurastasta, kehrääjää tai kuhankeittäjää, valvon ja nukun mieltymysteni mukaan, seuraan sorsanpoikueen ilakointia rannan kaislikossa ja rakenteiden pönttöjä pöllöille ja pikkulinuile

— liikun aikaisin aamulla ja seurailen kun kalat pistelevät renkaita veden kalvoon ja koen silloin elämänriemun luonnon täyteläisenä antina.

Syyspuolella takkatulen äärellä saatan kertoa siitä mitä olen kokenut tarkkaillen luonnon täsmällistä ja tarkoituksenmukaista järjestelmää. Tämä huoneentaulu oli kesämökkiä, kun seinällä Saimaan saareissa ja tuotti minulle paljon iloa ja mielenrauhaa.

Topi Aava

TALVISODAN Er. P 6.

Pataljoonan asevelijuhla pidetään Tampereella, Keljan taistelun 54 v. päivänä 27. 12. 1993

klo 12.00 Kokoontuminen Tampereen Suomalaiseen Klubiin Puutarhakatu 13.

klo 12.30 Asevelikokous ja juhla
Kunniamerkit

Tervetuloa aseveljet lähiomaisineen, kaatuneiden ja kuolleiden aseveljien omaiset, lotat, sekä säätiöiden ja lehtien edustajat.

Juhlatoimikunta

JOULUTERVEISIÄ!

Lämmin joulutervehdys

kaikille sukulaisille ja tuttaville

t: **Raili ja Oskari Kuuppo**
Lempäälä

Jouluterveiset

sukulaisille ja tuttaville

t: **Liisa** (o.s. Suikkanen) ja **Onni Koskinen**
Raisio

Joulutervehdys

kaikille ystäville, lapsuustovereille

HYVÄÄ JOULUA ja
ONNELLISTA UUTTA VUOTTA

t: **Helmi Heiskanen, Osara**

Hyvää Joulunaikaa

toivottaa kaikille

Viljami Virolainen
Tottijärvi

Hyvää Joulua ja Onnea tulevalle Vuodelle

kaikille tuttaville, eritoten kiviniemeläisille.

Kiitokseni Lasse Männikölle tervetuloa, aikaa onkin kulunut yli 50 vuotta viime näkemisestämme.

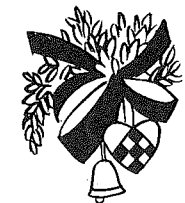
t: **Matti Vääänen, Tampere**

Jouluterveiset

Halikosta kaikille tutuille toivottavat

Marja Laiho, o.s. Koiranen
Lempi Koiranen

Orvokki Nurminen, o.s. Koiranen
Annikki Hammond, o.s. Koiranen
Mauno Koiranen

Joulutervehdys

kaikille sakkolalaisille ystäville
ja tutuille.

t: **Irja ja Esko Kallonen**

Jouluvalon ja kristikansan ilon myötä

Jouluterveiset

Sinulle **Armas Viskari**, sinne **Ruotsiin**,
Karlskogaan. Toivottajana

Samppa Viskari, sekä
Lillehammerin Olympiamatkalaiset

Hyvää Joulua ja Onnekasta Uutta Vuotta

toivoo jäsenilleen ja kaikille sakkuloisille

Sakkola-Seura ry, johtokunta

Jouluiset terveiset

kaikille Suvannon Seudun lukijoille
ja kirjoittajille.

TEHDÄÄN YHDESSÄ LEHTEÄ
MYÖS VUONNA 1994!

t: **Marjo Ristilä-Toikka**

60 VUOTTA täytti 30. 10. 1993 he-
rastuomari Ritva Sinikka Jäm-
sén, o.s. Kareinen Äänekoskella.
Hän on kotoisin Sakkolan Kiviniemestä. Lukuisten onnitte-
lujen lisäksi hän sai 60-vuotispäivien-
sä yhteydessä Karjala-Liiton kultaisen ansio-
merkin, työstä karjalaisen kulttuurin
hyväksi. Äänekosken Karjala-Seuran
ansioikkaana sihteerinä 20 vuotta se-
kä pitkäaikaisesta toiminnasta Keski-
Suomen piirin hallituksessa ja Kar-
jala-Liitossa. Onnitelijoina olivat
myös aviopuoliso, viisi lasta puoliso-
neen ja kahdeksan lastenlasta.

75 VUOTTA täytti 26. 9. 1993
emäntä Saima Valtonen, o.s.
Meskanen Punkalaitumella. Käsitöi-
tä harrastanut Saima Valtonen on
käynyt Jämsän kansanopiston ja toi-
minut sotien aikana lottana. Hänen
kotikylänsä Sakkolassa oli Kaarna-
joki.

70 VUOTTA täytti 10. 11. 1993.
Vilho Hyyrynen Toijalassa, hän
on eläkkeellä oleva veturinkuljettaja.
Hyyrynen on syntynyt Sakkolan Ki-
viniemessä.

Joulumuistoja kaikille...

"Muistan monet jouluherkut,
niitä kiitteli kummit ja serkut,
saunan jälkeen kun syötiin.
Päällämme puhtoinen joulupaita,
nyt ei kukaan oo köyhä, ei saita,
syötiin ja leikiksi lyötiin."

— Näin kirjoitti Hilma Alho o.s.
Kallonen Joulumuistoja runossa.
Lainaus on runokirjasta "Sykkeitä",
joka ilmestyi Kanadassa, Vancouve-
rissa 1969, Hilma Alhon kuoleman
jälkeen. On muistettava, että muistot
ovat vuosisatamme alusta, koska Hil-
ma Alho syntyi 1901. Vaatimattomis-

sakin oloissa voidaan kokea unohtu-
mattomia hetkiä, jos on todellista
joulumieltä, sanoo Eila Aro, Sakko-
la-seuran puheenjohtaja.

Sakkola-seuran väki vietti pikkujou-
lua 4. 12. Karjalatalon Laatokka-
salissa Helsingissä.

SEURAAVA SUVANNON SEUTU ILMESTYY HELMIKUUN ALULLA.

AINEISTO VIIMEISTÄÄN 10. 1. 94.

Toimituksen osoite: Rautasemantie 375, 37550 MOISIO Puh. iltaisin (931) 374 8448

KUOLLEITA

Hilma Ukkonen o.s. Hentto-
nen, s. 11. 11. 1915 Sakkolassa, kuoli
13. 8. 1993 Huittisten seudun terveys-
keskuksessa. Hänet siunasi haudan
lepoon 29. 8. 1993 Punkalaitumella
pastori Veli-Matti Karo, minkä jäl-
keen muistotilaisuus Punkalaitumen
seurakuntatalolla. Hilma Ukkosen
kotikylä Sakkolassa oli Vilakkala,
avioiduttua Riiska.

Alina Hartikainen, o.s. Kiu-
ru, syntynyt 22. 4. 1902 Antreassa,
kuoli 23. 10. 1993 Vesilahden Van-
hainkodissa. Siunattiin hiljaisuudes-
sa omaisten ja ystävien piirissä.

Lempi Naskali o.s. Liski, syn-
tyi 8. 8. 1906 Valkjärvellä kuoli 31.
8. 1993 Urjalan sairaalassa. Avioi-
duttuaan v:nä 1926 Aarne Naskalin
kanssa, hänen kotikylänsä oli Sakko-
lan Kottila. Viimeinen kotipaikka oli
Viiala.

Hilkka Annikki Sironen,
o.s. Söder, synt. Sakkolassa 17. 2.
1924, kuoli ankan taudin murtama-
na Saarijärven sairaalassa 12. 9.
1993. Viimeinen kotipaikka oli Saa-
rijärven Kalmari. Hilkan vanhemmat
Sakkolan Lapinlahdessa olivat Hele-
na ja Edvard Söder. Nuorena Hilk-
ka osallistui aktiivisesti kaikkeen seu-
ratoimintaan, mutta erityisesti nuo-
risoseuratyö kaikissa sen ilmenemis-
muodoissa oli läheisintä. Jouduttu-

Helmi Uosukaista muistellen

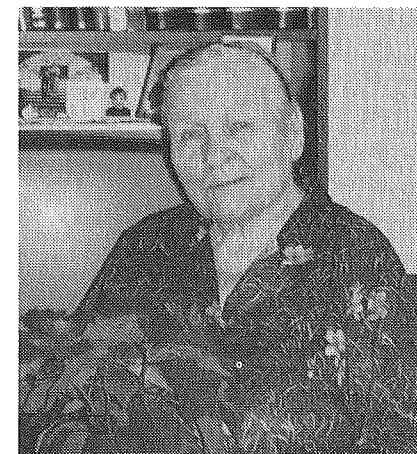
Helmi Uosukainen nukkui pois
tämästä elämästä Nokian Vihnuskodis-
sa 8. 5. 1993.

Hän oli hyvin persoonallinen ja
etevä ihminen, ja antoi meille nuoril-
le aikanaan hyviä neuvoja. Sanoin-
kin hänelle kerran, että mikset sinä
ole käynyt yhteiskoulua ja ruvennut
opettajaksi — se olisi ollut hänelle
hyvä ammatti. Opettaja Koskenjaak-
ko oli kovasti suositellut häntä jatka-
maan, mutta siihen aikaan eivät van-
hemmat halunneet laittaa lapsiaan
kouluihin.

Helmi kävi sitten Suomen nuorisoi-
piston. Kiviniemen nuorisoseura oli
hänelle lähellä sydäntä, hän oli seu-
rassa vetäjänä monessa ryhmässä.
Harrastuksia hänellä oli muitakin;
Kiviniemen laulukuoro, martat ja
lottatyössä hän oli mukana ennen so-
tia.

Etelä-Karjalan nuorisoseuran oh-
jaajana Helmi Uosukainen oli 19
vuotta. Tästä työstä hän sai nimek-
seen Helmi-äiti. Muistan, kun oltiin
Etelä-Karjalan kesäjuhlissa, niin Hel-
miä sai aina odottaa — jos oltiin sa-
killa menossa juhlapaikalle, niin hän-
tä huudettiin aina Helmi-äiti, Helmi-
äiti, tule tänne — ja Helmi meni.

Hänellä oli niin paljon nuoria ys-
täviä, eikä varmastikaan kukaan
muista häntä pahalla. Samoin oli lot-
tatyössä sotien aikana. Helmi-äiti piti

hyvän huolen nuorista ilmatorjunta-
lotista kuin siivousporukastakin.

Helmi oli niin isänmaallinen kai-
kessa. Ei Karjalaankaan halunnut
lähteä käymään, vaikka olisi jaksan-
ut vielä tulla mukaan, kun me toi-
set jo sankoin joukoin aloimme käy-
dä siellä. Mutta mielellään hän kuun-
teli meidän kertomiamme ja katseli
valokuviamme, sanoi että nyt vasta
se Karjala kurja on.

Helmi Uosukainen oli Suvanto-
Säätiön perustava jäsen, sekä kunni-
ajäsen ja oli aktiivisesti kaikessa toi-
minnoissa mukana sairastumiseensa
asti. Hän kirjoitti paljon myös Su-
vannon Seutuun.

Helmi oli aikaansa seuraava ihmi-
nen. Hän sai elää pitkän ja monipuol-
lisen elämän.

Helmiä lämmöllä muistellen.

Ester Lopenen

aan naimiskaupan myötä maalaista-
lon emännäksi Saarijärvelle, astui
kuvaan mukaan myös kuorolaulu ja
toiminta kirkon diakoniapiiriin kuu-
luvassa "työseurassa". Hilkka siunat-
tiin haudan lepoon Saarijärven kirk-
komaahan 25. 9. 1993. Toimeliasta ja
elämänmyönteistä ihmistä jäivät kai-
paamaan puoliso ja lapset perhei-
neen sekä suuri ystävien joukko.
— R.S.

Vaarilleni

Talvi laski kylmän maahan haudaksi sen muuttaen, siitä nousi siivilleen lintu lumivalkoinen. Tapaan toisten lintujen suunnistaa alkoi lämpöiseen. Vaan etelään ei matka vienyt, sen lintu tiesi itsekin. Uljaana kaula suorassa liisi joutsen yllä pilvien, suunnan lentoon pitkään antoi vaisto sydämen.

Kiihko täytti linnun mielen määränpään jo näkyen, se kaarsi alas suvanton aalloille sen laskeutuen. Vaikk' tuuli riuhtoi lintua työntyen sen sulistoon, se lämmön tuns sydämessään päästyään ikuiseen lepoon. Ylväänä lipui joutsen halki muistojensa virran, se vastarannalle asettui ja sielu sen sai rauhan.

Viel' joskus lintu valkoinen nousee siivilleen, se hetkeks sijansa jättää, lähtee lentoon viimeiseen. Lennon jälkeen laskeutuu se latvaan pihavaahteran, se on tullut noutamaan kaikkein rakkaimman. Kun aurinko punertaa itäisen taivaan, on helppo lentää valoon. Tää matka on määrätty viimeiseksi, nyt kun on lintuja kaksi.

**Tuomas Kallonen, 13 vuotta
vaarin hautajaispäivänä 5. 11. 1993**

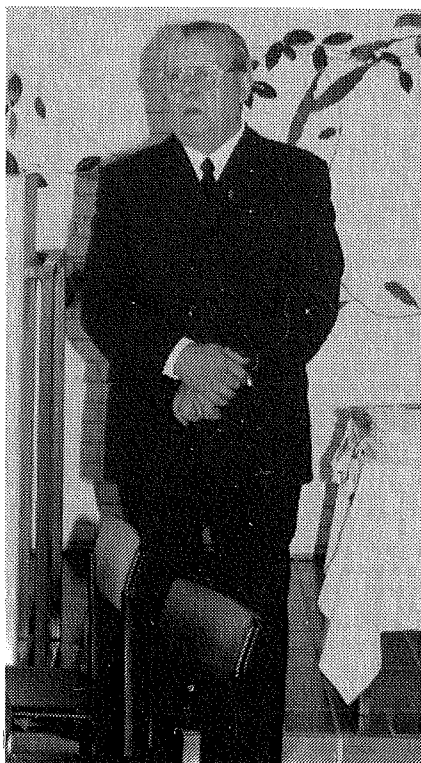
Sotilasmestari Kaarlo Toimi Kallonen kuoli sairaskohtauksen muramana 14. 10. 1993 Kangasalla. Hän oli syntynyt Sakkolan Lapinlahdessa 2. 2. 1915 maanviljelijä Antti ja Emilia Kallosten neljäntenä lapsena.

Nuoruuden harrastuksena oli urheilu, keskimatkojen juoksijana Kaarlo Kallonen lukeutui Sakkolan parhaimpien joukkoon, urheilu-harrastuksensa innoittamana hän suoritti myös Vierumäen urheiluopiston kurssin. Hän osallistui lisäksi nuoriseura ja suojeluskuntatyöhön.

Ennen talvisotaa Kaarlo avioitui Raudun Vehmaisista kotoisin olevan Elin Rastaan kanssa ja he kasvattivat ja kouluttivat 5 lastaan korkeisiin oppiarvoihin.

Toimittuaan sotien jälkeen lyhyen ajan maanviljelijänä Punkalaitumella, josta hän oli veljiensä kanssa saanut pika-asutustilan, Kaarlo Kallonen suoritti varsinaisen elämäntyönsä armeijan palveluksessa ja jäi hyvin ansaitulle eläkkeelle sotilasmestarin Vatialan ilmatorjuntapatteristosta. Eläkepäivinä hän harrasti puutarhaviljelyä.

Myös kotiseutu oli Kaarlolle rakas, hän muisteli sitä suurella lämmöllä ja kirjoitteli myös Suvannon Seutuun vanhoista kotiseudun asioista. Hän ehti käydä vaimonsa Elinin kanssa

kotimaisemissa Lapinlahdessa useamman kerran ennen viimeistä matkaansa sinne, mistä paluuta ei ole.

Kaarlo Kallosten hautaus suoritettiin 5. 11. Vatialan hautausmaalla lähimpien läsnäollessa, siunauksen suoritti kirkkoherra Heikki Nurmiranta.

EK

**SEURAAVA SUVANNON
SEUTU ILMESTYY
HELMIKUUN
ALULLA.**

**AINEISTO VIIMEISTÄÄN
10. 1. 94.**

Toimituksen osoite: Rautasemantie 375, 37550 MOISIO
Puh. iltaisin (931) 374 8448

**Perhejuhlia?
Suruviestejä?
Valmistuneita?
Syntymäpäiviä?**

**Kirjoita tiedot
Suvannon Seudun
toimitukseen, osoite**

**Rautasema
37550 MOISIO
puh. iltaisin 931-748 448**

Pentti Söderin muistolle

Tammikuun 20 p:nä 1932 näki päivänvalon Sakkolan Lapinlahdessa Helena ja Edvard Söderin 7-lapsisen sisarusparin nuorimmainen, Pentti-poika. Siihen aikaan synnyttiin saunassa ja mummot olivat kättilönä. Pentin huoleton varhaislapsuus vaihtui 7-vuotiaana ahdistuneeksi evakomatkaksi talvisodan syttyessä. Usein sai hiljainen koulupoika eri paikkakunnilla tuntea itsensä ylenkatsotuksi evakoksi, sillä kouluympäristö vaihtui aina muun perheen asuinpaikan vaihtumisen mukaan. Oppivelvollisuus tuli kuitenkin suoritetuksi niin, että rippikoulu hoitui jo uudella kotipaikkakunnalla, joka oli Punkalaidun. Niin tuli eteen myöskin elämänuran valinta, jatkaako isiltä perittyä ammattia, eli ”kyn-tää ja kiroilla”? Musiikki oli myöskin isän geeniperintöä, sillä veljekset, Söderi Eetu ja Ale, olivat poikamiehinä ollessaan paikkakunnan parhaita haitarinoittajia. Musiikki kiehoi Penttiä jo tuolloin aivan elämänuraksi asti, mutta äidin toivomukselle kuuliaisena hän kuitenkin valmistui

kansakoulunopettajaksi. Opetustöiden ohella Pentti kuitenkin suoritti musiikin opintoja niin, että kansakoulunopettajan toimi vaihtui parin vuoden kuluttua musiikinopettajaksi Karkun Evankeliseen Opistoon. Tosin musiikin opetuksen lisäksi Pentille joutui myös matematiikan ja liikunnan opetus sekä kirjaston hoito.

Opettajan pitkät kesälomat tuli vietettyä etupäässä Alpo veljen luona maalaistalossa. Tuolloin Pentistä tuli miltei vakituinen Punkalaitumen seurakunnan kanttoriurkurin viran-

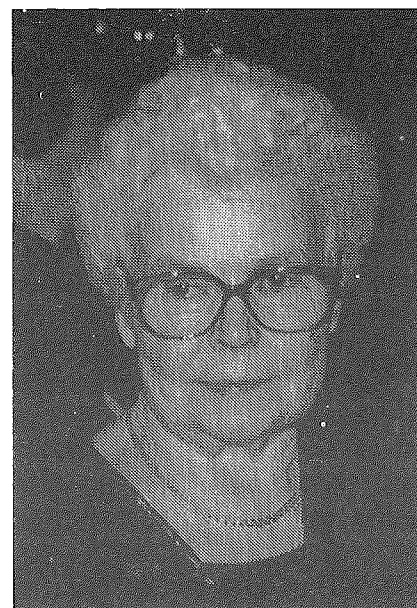
sijainen tämän kesälomien aikana. Kristillisen katsomuksen omaavana alkoi kirkkomusiikki miellyttää Penttiä yhä enemmän. Ja niinpä musiikinopettajan homma 13 palvelusvuoden jälkeen vaihtui Suomenselän kanttoriurkuriksi. Täältä matka jatkui Pohjois-Suomen eri seurakuntiin aina parempaa etsien, kunnes lievä halvaantumisen lopetti työnteon. Sairaseläkkeelle joutuessaan viimeinen työpaikka oli Ranuan seurakunnan kanttoriurkurina.

Hänen elämänsä päättyi sydänkohtaukseen Ranualla, inhimillisesti katsoen liian varhain, 61-vuotiaana, Pentti siunattiin viimeiseen lepoon 2 p:nä elokuuta 1993 Punkalaitumen kirkkomaahan, jossa lepäävät ennestään hänen isänsä ja äitinsä sekä kaksi vanhempaa veljeään.

— Pentti ei kulkenut elämäänsä suuriäänisesti kynnärpäätäktiikkaa noudattaen, vaan hänet tunnettiin aina vähään tyytyvänenä, seurallisena ja hiljaisena uurastajana. Siksi omaiset ja ystävät tuntevat haikeina suurta kaipausta.

Reino-veli

Ilma Mäkisen muistolle

Ilma Helena Mäkinen, o.s. Ollikainen, kuoli 9. 10. 1993 Lempäälässä. Hän syntyi 22. 1. 1920 Sakkolassa.

Emäntäkoulun hän kävi Petäjärvellä juuri ennen sodan alkamista. Sodassa hän puolusti isänmaataan lottatehtävissä.

Santeri Ollikaisen perhe asettui sodan loppuvaiheessa asumaan Lempäälään, Lippoon. Perheen nuorin lapsi, Ilma, löysi paikkakunnalta elämäkumppanin. He rakensivat talon Hollon omakotialueelle, jossa Ilma asui elämänsä loppuun asti.

Hän omistautui kodin ja kolmen lapsensa hoitamiseen, mutta kävi ajoittain myös ansiotyössä Tamperella. Ilma Mäkinen osallistui Pu-

naisen Ristin toimintaan ja oli pitkään paikallisen Osuuspankin hallintoneuvoston jäsen.

Runonlausunta, näytelmäharrastus ja muu kulttuuritoiminta olivat Ilman sydäntä lähellä.

Viimeiset elinvuotensa Ilma Mäkinen oli hyvin sairas, mutta fyysinen sairaus ei vähentänyt hänen elämäniloaan ja mielenkiintoaan ympäröivään maailmaan ja tulevaisuuteen.

Ilma Mäkinen siunattiin Lempäälän kirkossa 23. 10. 1993. Siunauksen suoritti kirkkoherra Heikki Miettinen.

Vaikka sydän on surua tulvillaan ja mielen täyttää vain kaipuu niin me tiedämme ettet Sä Äiti lähde kokonaan sillä Sun rakkautes ei kuole milloinkaan vaikka väsynyt vartesi taipuu.

Puoliso ja lapset

Yksi sodan ajan joulu

Sodan ollessa täydessä käynnissä vuonna 1942, annettiin lupa siirtolaisten palata kaipaamilleen kotikonnuilleen.

Mieli oli toivoa ja odotuksia täynnä. Vastoinkäymisistä ja vaaroista huolimatta palattiin entisille synnyinseuduille.

Puutetta oli kaikesta, elintarvikkeista, eläimistä, työkoneista, siemenviljasta, vaatteista ja ihan kaikesta.

Siellä odotti poltetut kylät ja jos oli rakennuksia jäljellä ne oli sotkettu ja revitty, mutta usko tulevaisuuteen oli perään antamaton ja odotuksia täynnä. Paremmen toivossa elettiin ja toivottiin sodan loppumista.

Saatiin vähän siemeniä ja jotain sai maahan kylvetyksikin. Maanviljely voi alkaa; odottavalla mielellä seurattiin viljan kasvua. Saatiinhan pieni satokin syksyllä korjatuksi talven varalle, se oli korttiannosten lisänä hyvin tervetullut.

Korttiannokset olivat hyvin niukkoja. Myllyt olivat kymmenien kilometrien päässä, missä käytiin jauhatamassa ne silloiset annos jauhot. Eihä ne riittäneet, joten käsikivillä, kansanhuollon herroilta salaa jauhettiin lisää.

Se oli kovaa työtä, hiki tippui ja käsivarret väsyivät, mutta nälkä teetti tällaistakin.

Niin syksyn jälkeen talvi teki tuloaan. Karbidilampun valossa sitä syysiltoja vietettiin tykin jyrinän helisytellessä ikkunaruujuja ja ammuskelun kolkon kuminan pelko aina mielessä.

Ensimmäiset lumet peittivät jo aikaisin maan. Suvantokin peittyi jäävaippaan pakkasten myötä, vahvistui ja tuli niin paksuksi että kesti hevosen ja reen.

Niin sitä mentiin kohti joulua, toivoa ja uskoa täynnä. Hartain ja kiitollisin mielin.

Ei ollut suuria odotuksia, herkuista eikä joululahjoista uneksittukaan. Paras lahja oli se, että sai olla oman kodin lämmössä.

Kohta koittikin jouluaatto: Joulu kuusen kantoi isä sisään, omasta metsästä haetun. Se antoi jouluun juhlavuutta. Nuorimmat sisarukset posket hehkuen koristelivat kuusen vaatimattomilla koristeilla.

Ei ollut kulta- eikä hopealankoja, ainoastaan vain muutama valkoinen kynttilä ja kreppipaperista tehtyjä punaisia kelloja. Kaikessa yksinkertaisuudessaan se oli kaunis, joulun tunnelman tuoja.

Sotilaatkin maidon hakumatkallaan herkistyivät sitä katselemaan ja ihastelemaan.

Kuusen tuoksu täytti tuvan, iloisin ja kiitollisin mielin monen evakovuoden jälkeen, huokui joulurauha kodissamme.

Saunan ja vaatimattoman aterian jälkeen mentiin nukkumaan, aamulla oli aikainen herätys, piti ehtiä joulukirkkoon. Aamulla, hevoset oli syötettävä ja juotettava. Kaiken tämän touhun jälkeen oltiin jo menossa mäkeä alas kohti Suvannon jäätä. Isä, äiti ja pikkuveli toisella hevosella. Isompi veli kävi toisen hevosen kuskiksi, työreen pohjalle heiniä ja loimi päälle ja matkaaajat mukaan. Sotasaalis hevonen edessä, ei kyyti ollut kovaa, mutta ei sitä voinut arolla kasvaneelta villiltä ja vapaalta vaatiakaan.

Eteenpäin mentiin hitaasti ja varmasti. Menomatka sujui ihan rauhallisesti.

Mutta Jumalanpalveluksen loppupuolella, isännät kävivät rauhatto-

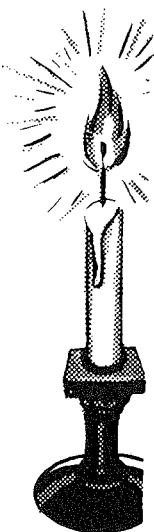
miksi. Kilpailu oli mielessä ja kiusalliset viimeiset rukoukset pitkittivät lähtöä.

Kukaan ei varmaan kuullut Herran siunaustakaan, kun jo ajatukset olivat kilpailussa.

Matkalla sattui kaatumisia, niin oli isänikin kohtalo, justiin kun oltiin pääsemässä ohi, sitä oltiin jo nurin. Ei siihen jääty odotelemaan, reki ylös ja matkaan, äiti kerkesi kyytiin, mutta pikkuveli jäi siihen tien poskeen. Siinä hän seisoi äidin käsilauku kädessä, kun isompi veli tuli paikalle ja korjasi matkaaajan.

Kaikki onneksi selvisivät kotiin, missä jouluateria odotti. Ei mitään erikoista, mutta vähän parempaa kumminkin: Sä odotettu vieraamme, saavut aina luoksemme, tuoden juhlan mukana.

Kuka olikaan kirjoittaja? kyselee toimitus. Jutun alta oli nimi unohtunut pois.

Joulunaika Sakkolassa 1939

Erillinen pataljoona 6, joka alkoi taistelut Raudusta ja vetäytyi Kiviniemen Saijanjoen linjalle viivytystaisteluun, pääsi itsenäisyyspäivän aikoina Kiviniemen kosken yli kasarmi-alueelle lepoon.

Olimme rintamavastuussa Vuoksen varrella Oravakydon kahtapuolta. Joulukuun 22. päivänä saimme siirron Pannusaaren kylään, saimme oikein kuorma-auto kyydin.

Joulunvieton valmistelut

Moni poika sai olla kotikylässä. Majoituimme taloihin suuruuden mukaan, suurempiin joukkue, pienempiin puoli joukkuetta. Joulujuhlan valmistelut alkoivat, Pirhosen Jussin talonvintiltä löytyi vehnäjahosäkki ja Valtosen Jussin kotilähteen ojasta saimme marjasäilykkeitä. Vaitojan Sulon ja minun osakseni jäi

leipominen. Ensimmäisestä taikinas-ta pullat "nitsahtivat", toisesta saimme syntymään jo marjapiirakkaa. Teimme myös "Potlohkoo".

Joulusaunan jälkeen vietimme jouluiltaa omassa ryhmässä ja sitten menimme komppanian juhlaan, jossa lauloimme ja komppanian päällikkö puhui. Kaikki saimme "tuntemattoman sotilaan paketin". Kukin vietti jouluaan muistellen kotiperhettä ja kirjeitä lukien.

Joulupäivänä tuli hälytys. Illan hämartyessä tulivat kuorma-autot. Joukot kuorma-autoihin, jännäsimme mikä on suunta.

Pyhjärven Saapruun autot pysähtyivät. Majoitus taloihin odottavalla mielellä, mihin tästä lähdemme. Tapaninpäivä valkeni. Ihmettelimme, kun sukset löytyivät miehille. Illan hämartyessä pataljoona koottiin komentajan tilanneselostukseen: Vihollinen on päässyt Suvannon yli ja pureutunut Keljan maastoon, meidän

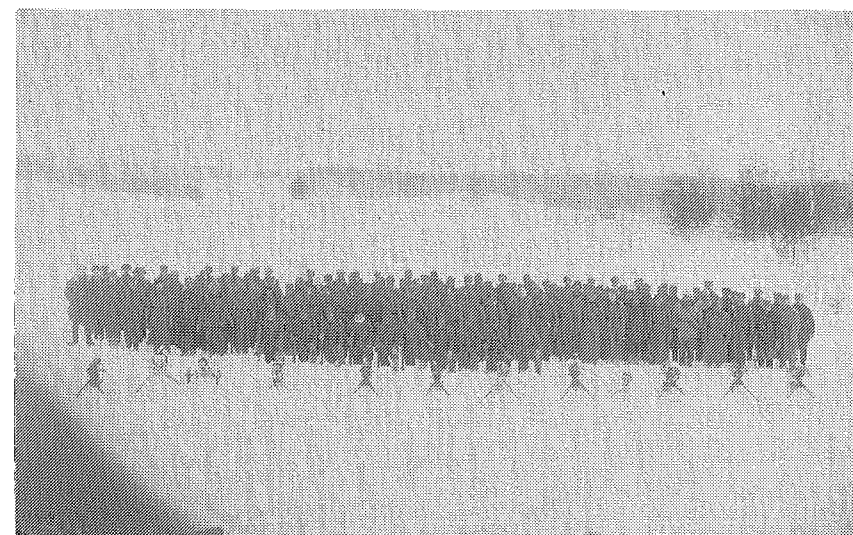
tehtävämme on heittää vihollinen yli Suvannon.

Lainaan vähän sotapäiväkirjasta:

Oli kaunis kuutamo. Oli ihanteellista hiihdellä. Laulelin lauluja ja kiitin Jumalaa Hänen suuresta rakkautestaan. Aamu hämärässä olimme Keljan mäellä. Hynnä A. ajoi hevosella mäelle tuoden meille konekiväärin ja totesi "ei tästä sodankäynnistä mitään tule, kun joka puolelta ampuvat", lentokoneet päältä ja takaa, muisteli vapaussotaa. Silloin ammuttiin lähinnä edestä päin. Sakkolan miehet taistelivat oman pitäjän maila, monet kotikylän mailla. Illan hämärään vihollinen oli karkoitettu yli Suvannon ja joulun aikakin on päätynyt.

Pataljoonamme asevelijuhla on 27. 12. 93 klo 12 Tampereella Suomalaisella Klubilla.

Eero Kuisma

Er.P6, konekiväärikomppania, kuva otettu Ruokolahdella maaliskuulla 1940.

Er.P6 aseveljiä, oikealta Manu Kukko, Juho Pirhonen, V. Tiitta ja Eero Kuisma, Kukko ja Pirhonen ovat jo poisnukkuneita.

Joulun odotuksessa

Joulumarkkinoilla on moni pysähtynyt kaupungin kadulla Pelastusarmeijan joulupadan luona ja antanut mahdollisen panoksensa vähäosaisen, kodittoman hyväksi. Sanotaan, että "antaessaan saa". Siinä tilanteessa pysähtyessään ja antaessaan lahjan saa heti palautteen, saa nähdä hymyn ja kuulla kiitoksen ja hyvän joulun toivotuksen. Joulupatojen ilmestyminen joulukadulle on konkreettinen merkki tuon odotetun joulun lähestymisestä.

Joulumarkkinat ovat laantuneet. On jouluaatto herttainen. Radiosta olemme kuulleet joulurauhan julis-

tuksen ja jouluisen laulun: "Taas kaikki kauniit muistot, mun tulee mielehen..." Kodin joulussa perheenäidillä on vielä jouluaattonakin monenlaista tekemistä. Hänen käteensä jälki näkyy monessa asiassa ja valmistamiensa jouluruokien tuoksun aistii selvästi. Joulukinkkukin on kenties paistettu. Ympärillä olevat odottavat maistiaisista vesi kielellä.

Tunnelma tiivistyy kun joulukuusi tuodaan tupaan ja koristellaan kauniisti. Perheen eteen on pyritty ja pyritään tekemään kaikki mahdollinen. Arkihuolet jäävät taka-alalle jouluna. Lapset elävät joulun voi-

makkaasti. Joulun odotuksessa tulee mieleen saman nimisen laulun sanat:

"Illan tullen hämärtyypi piha, metsä, maa. Lapset istuu ikkunalle, aik' on pitkä odottavalle, puhe tähtiin saa."

"Joko syttyy enkel'lasten pian joulupuut? Tuoko joulupukki heille autot, nuket, kuten meille, tortut ynnä muut?"

Mitä kaikkea lapsemme tahi lastenlapsemme kysyvätään joulun odotuksessa joulunaikaan. Mitä he miettivät? Mitä äiti vastaa? Mitä me yleensä vastaamme tahi kerromme joulun tapahtumista tämän muuttuneen maailman — ja elämänmenon aikaan niin sen saamme ratkaista oman sisäisen näkemyksemme mukaan.

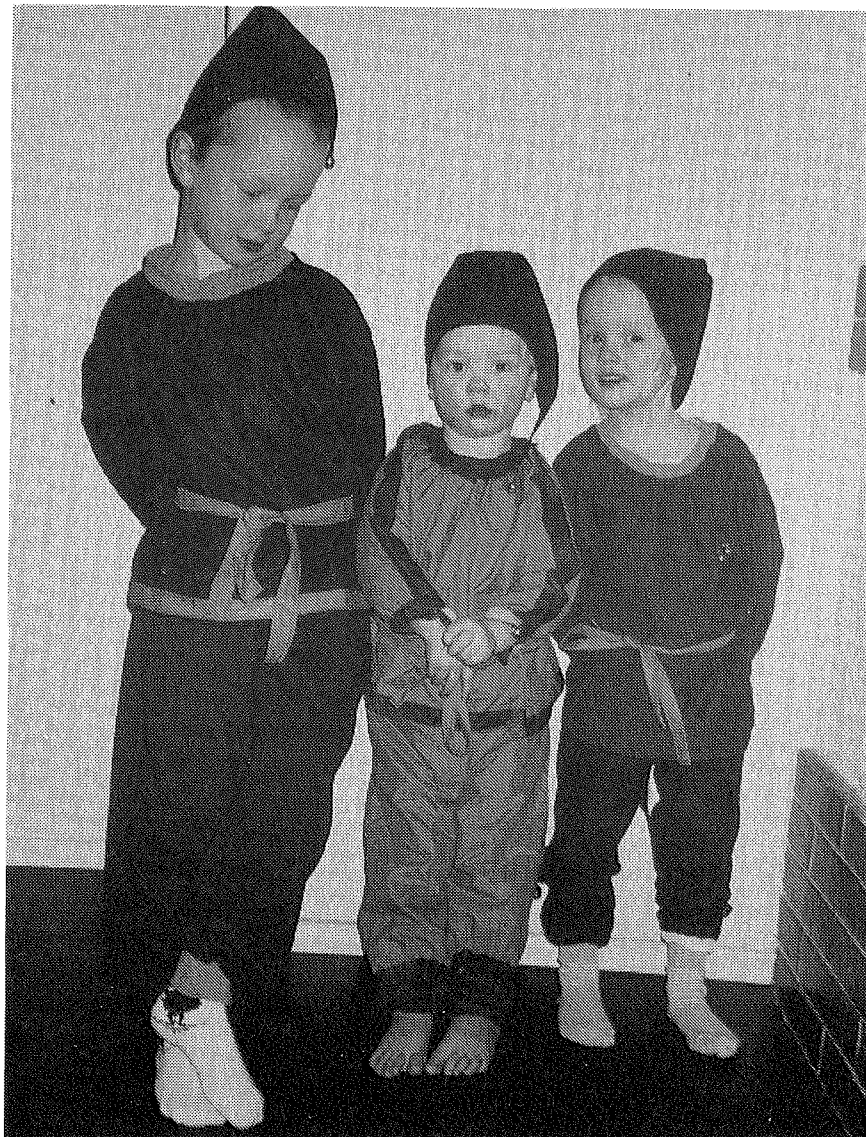
Tulee jouluaterian aika. Mielet herkistyvät kun kuullaan joulun sanomaa. Tunnelma kohoaa kun lauletaan aterian jälkeen tutut joululaulut kaikki yhdessä tai erikseen ja ilta huipentuu joulupukin tuloon ja lasten iloon jolla ei tunnu olevan rajoja, kun he pääsevät avustamaan joulupukkia lahjojen jakamisessa, joita joulupukki on voinut tuoda. He esittelevät niitä malttamattomina, kunnes väsymys voittaa. Jouluaattona turkkivanhuskin sai käyttöä. Joulupukki sekin järjestyi vielä ilman joulupukkipalvelua.

Jouluaattona on tapana valvoa pitempään kuin tavallisesti. Eräät aaton lasten jouluiloon osallistuneet ovat valmiit heräämään jouluaamuna aikaisin. He liittyvät joulukirkkoon kiiruhtavien ihmisten joukkoon kuulemaan jouluevankeliumia ja joulun sanomaa siitä mitä Betlehemissä ja sillä seudulla tapahtui ensimmäisenä jouluna.

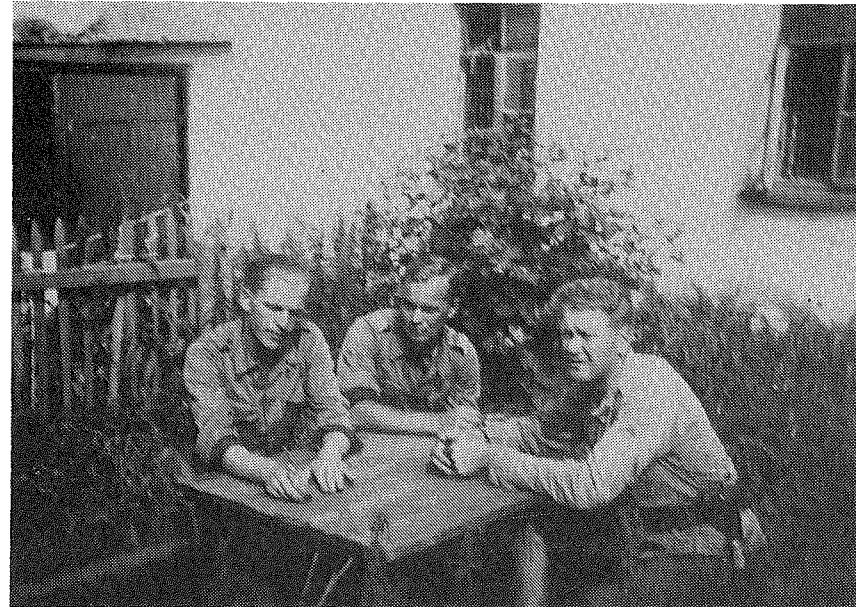
On hyvin valitettavaa, että yhä kasvavalle joukolle joulun odotukset eivät täyty toivomallaan tavalla laman jatkuessa.

Jouluterveisin **Tapio Kuuppo**

Lasten jouluilosta saavat iloa myös vanhemmat.

VALOKUVA-ALBUMEISTA

Kuvassa kaksi Sakkolan poikaa, oikealla Erkki Koppanen Riiskasta ja keskellä Matti Väättänen Kiviniemestä, kertoo kuvan lähettäjä Matti Väättänen Tampereelta. Vuosilukua ei kuvan mukana ollut.

Sakkolan lottien myyntikioskissa Hilma Pitkänen ja Tyyne-Kerttu Virkki. Vieressä Vilho Pitkänen. T-K. Virkin valokuva, joka toimi postikorttina, on leimattu Viipurissa 17. 5. 1939.

Outo olio joulun alla

Muistui tässä mieleeni vanha tarina, joka sattui joskus tämän vuosisadan alkupuolella. Aikana, jolloin alkoi tehdasvalmisteisia joulupukin-naamareita tulla kauppoihin.

Niin eräs maalaistalon isäntä osti naamarin, lapsia kun perheessä oli. Isäntä ajatteli, että saa aattoiltana uutta ilmettä joulupukkiin.

Heillä oli silloin lehmät ummessa. Niin he hakivat naapuritalosta maitoa aamuisin.

Eräänä joulukuun aamuna isäntä tuumasi: panenpa tuon naamarin päähäni ja näin uudistan sen. Saapa nähdä, tunnistetaanko minut. Näin hän tuumi ja lähti maidonhakumatkalle naapuriin.

Isäntä jätti maitohinkin eteiseen ja astui tupaan. Tupa oli pimeän hämärä, aamuvahainen kun oli. Emäntä ja apulainen olivat leipomapuuhissa. — Hyvää huomenta, mitä kuuluu taloon näin joulun alla? tulija kysyi.

Naiset menivät hiukan lähemmäksi ovea nähdäkseen paremmin. Mutta tulijan nähtyään perääntyivät eivätkä saaneet sanaa suustaan hämmästykseltään ja peloltaan.

Viimein emäntä sanoi, kuka lie tämä outo olio, jos vaikka itse paholainen lie.

Emäntä otti uunista lapion aseeseen ja apulainen hellakoukun. Siinä he seisovat rinta rinnan vierasta uhaten.

Eivätkä ensin uskoneet, vaikka mies sanoi, että naapurihan minä olen. Mikko-isäntä otti sitten naamarin päästään. Vasta sitten naisille selvisi outo olio.

Kyllä siinä nauru kelpasi puolin ja toisin. Emäntä keitti lämpimäiskahvit ja vähän torui naapurin Mikkoa, kun niin pahanpäiväisesti heitä huijasi.

Taimi Finni

Kotipitäjämme merkkihenkilöitä

Missäpä niitä ei olisi, miksei myös meillä, mutta keitä he olivat ja min-känoloisia. Tarkoitukseni on tässä vä-hän valottaa näitä kunnioitusta an-saitsevia jo ajan tuolle puolelle siir-tyneitä veljiämme.

Heti alkuun on todettava, ettei heissä nyt mitään suurmiehiä ollut ei ainakaan Kirvesmäki—Taipale alueel-la, olivatpahan vain sellaisia itseop-pineita kohtalon kovan koulun kas-vattamia.

Sotien jälkeen kyllä heidän jälke-läisistään kehittyi varsin kunnioitet-tuja persoonallisuuksia aina profes-sorin arvoon saakka, tosin perin har-voja yksilöitä, mutta kuitenkin.

Mitä sitten tulee aivan tavallisiin punaniska-perusjunteihin niin heitä löytyi jo Metsäpirtin pokostan alueel-ta muutamia. Tarkoitan tällä nor-maaliin elämään pukeutuneita isän-tämiehiä.

Yleensä näistä rajapitäjien taitajis-ta ei ole suurempaa ääntä pidetty, he ovat saaneet elää omaa hiljaista myh-kimistään kenenkään huomioimatta, eikä heidän kykyjään enempää kuin taitojaankaan ole juuri kotipitäjää kauempana kuultu.

Maanviljelystä lukuunottamatta seudulla oli muita ammatteja mitä-tömän vähän, joitain käsityöläisiä, mutta kalastajia sitäkin runsaammin.

Erämiehiä, armoitettuja hirven-kaatajia, heitäkin oli vain muutama, mutta heitä pidettiin jo sankareina, olivathan he kaikenlaisiksi mestari-ampujia, jopa niin hyviä, että heidän rinnallaan ovat nykyiset kypintap-pajat pilipalimiehiä. Vahinko vain, ettei heillä kellään ollut hirvenkaato-lupaa, sitä kun ei mistään saanut. Ei silti, ei siihen lupaa tarvittukaan, vanhat kaatajat, jotka olivat eläes-sään kellistäneet näitä metsän kruu-nupäitä enemmän kuin muistivat-kaan, osaisivat kaatokonstit ilman lu-paakin.

He liikkui tavallisesti kolmen

porukassa, Rännälin Saska, Rasilai-sen Tahvo ja Pien Antti, suurempaa sakkia he eivät koskaan mukaansa ottaneet, kun eivät tarvinneet, olisi saattanut tulla vain turhia puheita kylille. Neljäntenä seurueen jäsenenä miehillä oli mukanaan isokokoi-nen karjalan karhukoira, tämä siltä varalta, jos sattui joutumaan no-kat vastakkain karhun kanssa. Eivät he muuten olisi koiraa tarvinneet, ta-vallisesti he korjasivat saaliinsa jo kohta kotinurkalta, ei sitä kauempaa tarvinnut lähteä hakemaan. Tunnin saapastelu metsässä oli jo harvinais-ta, alettiin jo ihmetellä mistä johtuu, kun ei ammuttavaa näy.

Kylälaisten keskuudessa tiedettiin yleisesti miten nämä veikot riista-mailta saaliinsa hakivat, mutta tästä ei paljon hiiskuttu, se säilyi hyvin suppean piirin tiedossa. Kolmeen mieheen sitä aina lähdettiin asialle koiraa mukana, koiran apua ei aina tarvittu, kyllä kaadettavaa löytyi il-man koiraan.

Yrittäjiä oli muitakin omissa poru-koissaan, mutta useinkin laihojen tu-loksin. Toiset vain ihmettelivät, mi-ten Rännälin porukka haki hirvet kuin hyllyltä, toiset saivat vain kävel-lä jahdissa tuntikausia edes mitään näkemättä.

Pien Antti, joka oli miehistä hir-venkaatajana ehkä nimekkäin, ereh-tyi kerran juovuspäissään liian suu-laaksi paljastaen erämiesten visusti salassa pitämiä taikoja, sillä eihän hirvetkään nyt normaalisti kenen-kään maalitauluksi tule. Taikoja sii-nä tarvitaan.

Niinpä Antti oli kehuskellut ker-rankin olleensa Tahvon ja Rännälin kanssa Koverojan korvessa aikomuk-sena vähän veroittaa metsähisen kar-jaa, ei paljon, mutta tarpeen mu-kaan, kuten tavallisesti sarvipää miestä kohti.

Mentiin entiselle sovitulle paikal-le suustaladattavat kainalossa. Rän-

nälillä oli koiraa mukanaan riistan ha-kijaksi tarkoitettu. Mitä sie tuost ke-ralleis otit, kylhä myö niitä muuteki löyvvetiä, pittiä vaa kovvua rähiniä, kuuluu kyllä ast, moitti Tahvo. Viä-tiäs täs tupakat enneko alotettua hommat, mut pie kiirettä tiukkasi Antti, sieltä tulluo. Samassa koiraa ru-pesi murisemaan vihaisesti, eikä ku-lunut kuin hetki, kun lepikosta alkoi kuulua epämääräistä liikehtintää.

Mie ammun sit tuota ensimmäis-tä, uhatteli tupakkansa jo poisheittä-nyt Tahvo, kolmehe sieltä niitä näyt-tiä tulevaki.

Tulluot just niiko meitä vart, mut ampukua tarkkua ettei jä kitumua. Siinä samassa jo sylkäisi Tahvon suustaladattava ja ensimmäinen kaa-to oli tapahtunut tosiasia. Toiset kak-si takaatulevaa pysähtyivät kuin odottamaan teurastusta mikä tapah-tuikin välittömästi Saskan ja Antin toimesta, Saskan koiraa oli jo ensim-mäisen hirven kurkussa kiinni. — Siinä oli nyt lihaa alkajaisiksi, tuskin-pa sitä yhtenä päivänä kerkijä enem-piä siivuoimuakua, tuumivat kave-rukset.

Niin kuin erämiehillä on tapana, niin nytkin ruvettiin tarkastelemaan laukausten osumia, mutta vaikka mi-ten tarkkaan Antti ja Saska synnäsi-vät, eivät he löytäneet Tahvon kaata-masta sarvipäätä kartessin jättämää jälkeä. On taitant kuolla sydänhal-vauksie, tokaisi aina sanavalmis Pien Antti, samaa epäili vieressä seisoskel-lut Saska.

Katsokuaha vähä tarkempua enne-ko miättä huastamua mittiä, näkkyyhä tuo tuos ihan selväst ja näkyihän se, hirviuroksen toinen silmä oli vuo-tanut laukauksen siihen osuttua ko-konaan kuiviin. Ei ollut enää epäilystä mikä oli kuoleman syy.

Huomattuaan kaveriensa hölmis-tymisen röyhisti Tahvo tuosta rin-taansa ja kehui juuri siihen tähdän-neensäkin, toisten ampumat osumat tunnistettiin helpommin.

Saalis oli ensimmäisenä päivänä kaadettu ehkä liiankin helpontuntui-sesti, tulee väkisinkin mieleen kysy-mys onko koko juttu ollut pelkkää mielikuvitusta, vai miten on mahdol-lista näin helppo erätahtuma, saa-vathan monet metsämiehet patikoi-ta tuntikausia päivätolkulla, edes nä-kemättä vilauksellakaan suurriistaa.

Niinhän sitä luulisi ja niin saattaa ollakin, mutta ottakaamme vähän vertailua.

Kaikkihan me olemme tietoisia, tai ainakin lukeneet mitä tapahtui kuu-lulle vienankarjalaiselle erämiehelle Petri Shemeikalle, tälle jylhälle kor-pien kolkuttajalle. Shemeika oli ai-koinaan käynyt hakemassa metsä-miestaitoihinsa parannuksia kaukaa Ruijan rannoilta olevalta ”Tulilappa-laiselta”. Tämä olikin opastanut She-meikkaa Metsänhaltijan lepyttelyssä juuri suurriistan toivossa, matka oli onnistunut yli odotuksien. Niinpä Shemeikasta tulikin aikanaan koko Vienan kuuluisin hirven ja kontion kaataja, kaikkiaan Shemeika ehti kaataa yli neljäsatia hirveä ja kaksi-kymmentäneljä karhua. Mitä sanot-te tähän nykyiset hirviporukat? Mut-ta kuten sanonta kuuluu, kaikilla ah-neilla on paskanen loppu. Tämä pe-risynti oli koitua Petri Shemeikankin

kohtaloksi. Hän oli ehtinyt yhden pyyntikauden aikana kaataa jo yli kaksikymmentä peuraa/hirveä, mut-ta tämäkään ei vielä tyydyttänyt tätä erämaitten mestaria, vaan lähtipä mies vielä eräänä maaliskuuisena aa-muna uutta saalista hakemaan Vie-nan saloilta erämajansa tuntumasta.

Oli jo iltapäivä Shemeikan saa-puessa tukikohtaansa, ilma oli mitä kaunein maaliskuinen päivä, paras mahdollinen kaatoilma, mies päätti heti ruveta töihin. Suusta ladattavaan laitettiin voimakas panos, sen hän luuli läpäisevän vahvimman kal-lon, alkoi jännittävä odotus. Ilman jo hämärtyessä alkoi passipaikalla ta-pahtua, iso lauma peuroja tuli suo-raapäätä passipaikalle, mies oli tark-kana, lauman johtaja iso uros kellis-tyi parinkymmenen metrin päästä ammutulla laukauksella, enempää ei ollut mahdollistakaan, suustaladatta-va kun laukesi vain kerran. Tyytyväi-senä mies syytti piippunsa ja ratke-si äänekkääseen nauruun katsoes-saan lauman poistumista. Tämä oli jollekin liikaa, hämästä lauman-seasta kuului irvokas ääni. ”Kyllähän sinä perkele siinä nyt irvistelet, mut-ta kun olisit minun housuissani yltä-päältä hikisenä, olen joutunut aja-maan näitä sinun nautojasi matkojen

takaa, toista puhuisit, samalla käypä-läinen sohaisi jollakin terävällä pii-killä päin kasvoja, osuen oikeaan sil-mään.

Tämä olikin viimeinen peura, jon-ka kruunaamaton salojen kuningas sai merkitä tililleen.

Missämäärin tällä hirviporukalla oli yhteyttä väitetyille metsänhaltija olettamukselle, on arvailujen varassa.

Se oli kyllä tiedossa, että Rännä-lin Saska, tai hänen sukunsa oli jos-kus aikoja takaperin muuttanut Suis-tamolta Itä-Karjalasta Koverojan korpeen, siis samoilta seuduilta mis-sä Shemeikatkin asuivat ja että Rän-nälin suvussa oli paljon tietäjän omi-naisuuksia. Saskan isä joutui käy-mään useita kertoja tekemässä selvää Sakkolan kirkolla papin tykönä noi-tuuden harjoittamisestaan, oliko asi-assa perää ja saatiinko hirvisaaliit metsänhaltijoita hyväksikäyttäen on vaikea arvioida.

Sikäli tämä hirviporukka oli luon-non kanssa yhteistoiminnassa ettei-vät he koskaan kaataneet hirviä enempää mitä talouksissaan kulutti-vat. Näin on kuullut asiasta kerrot-tavan.

Kirvesmäen poika

Sanan ja sävelen ilta Virkki-Käsityö-museossa

Sydämellistä Sanan ja sävelen iltaa vietettiin lokakuulla Virkki-Käsityö-museossa. Museon perinnetoimikun-nan puheenjohtajan Anja Lehtisen johdattamana muodostui tilaisuus-desta jälleen kerran mielenkiintoinen kulttuuritapahtuma, jossa kuultiin toimiessa suomalaista runoa ja mu-siikkia. Iris Kähäri kertoi kirjojensa taustoista ja elämänvaiheistaan sota-vuosina Karjalassa. Yleisön esittä-mien kysymysten pohjalta virisi vil-kas keskustelu Iris Kähärin eri teok-sista ja niiden syntyvaiheista.

Karjalaista sanaa edustivat myös

Ilmari Pimiän ja Eeva Kilven runot, jotka esitti Elvi Arminen. Koivisto-laisaiheisia kirjojaan esitteli Sylvia Nurminen, jonka teokset pohjautu-vat vanhoihin koivistolaisiin tapahtu-miin ja tarinoihin.

Tilaisuuden musiikkiohjelmasta vastasivat pianisti Marja Suokas ja mus.op. Hilikka-Liisa Sonninen, jo-ka säesti myös yhteislaulut.

Tilaisuuden päätteeksi käsityöneu-vos Tyne-Kerttu Virkki esitteli elä-mäntyötään esittävän Ihmisen ikäi-nen elämäntyö -näyttelyn yleisölle, jossa oli mukana useita nyt ensim-

mäisen kerran museoon tutustuvia.

Virkki-Käsityö-museon tiloissa on-kin edelleen esillä käsityöneuvos Ty-ne-Kerttu Virkin elämäntyötä esitte-levä Ihmisen ikäinen elämäntyö -näyttely. Samoin siellä on saatava-na viisiosaiseen Itse tuon sanoiksi virkki -sarjaan kuuluvia kirjoja, jot-ka esittelevät erityisesti karjalaista, myös itäkarjalaista ja eestiläistä kan-sanperinnettä ja niihin liittyviä tut-kimuksia. Sarjan on julkaissut Virk-ki-Käsityö-museo säätiö ja kertyvillä tuloilla tuetaan museon toimintaa.

Kaija Kauppinen

Lähtö Taipaleenjoen takaa talvisodan syttyessä

Aavan Laatokan läntinen ranta jatkui Itä-Kannaksen rajapitäjän Metsäpirtin kohdalla vajaan peninkulman matkan laakeana kankaana tai niittymana. Suunnilleen kahdeksan kilometrin päässä rannasta tasanko päättyi jyrkkään nousuun; Merpellon rinnettä kivuttiin jyrkästi lähes sadan metrin korkeuteen Hatakanmäen harjanteelle, jossa puinen näkötorni tarjosi vielä ylempiä näköaloja haluaville laajalti avautuvan vehmaan maiseman.

Aava Laatokka aukeni idässä silmäkantamattomiin. Päiväsellä ulappaa katkoi vain Konevitsan luostarisaari, pimeään aikaan Taipaleenluodon vilkkulaiva. Luoteessa kimmelsi kesäilloin Suvannonjärvi, joka Vaskelan kohdalla pusertui jyrkkänä mutkana Taipaleenjoeksi. Lännessä, peninkulman päässä kohosi Porovitsoinpalon takana Palkeala, kilpaillen Hatakanmäen kanssa Itä-Kannaksen korkeimman kukkulan asemasta. Idässä oli peninkulman päässä rajalinja, hyvin tiedostettuna, mutta se ei häirinnyt katseen kulkua kauas Miikkulaisiin ja Valkeasaarenkaan suuntaan.

Hatakanmäen polvihousuisilla oli talvisodan aattovuosina — kuten varmasti jo pitkään aikaisemminkin — kaksi viihdepaikkaa: talvisin Merpellon jyrkkä rinne lasketeltavaksi, kesäisin Tattariaho, joka iltaisin ja pyhäpäivisin kaikui ”lukkaria” pelaavien poikien raikuvista äänistä. Niihin sekoittui kesäisen päivän mitaan vaimeat kumahdukset idästä. Tykinlaukauksia, se tiedettiin, mutta vikkelaasti liikkuva pallo oli tärkeämpi kuin tuollaiset kumeat tai joskus terävämmätkin laukausten äänet. Ne tiedostettiin suunnilleen samalla tavoin kuin jossain kaukana kumiseva ukkonen, ilmiönä, joka voi

olla pelottava, mutta joka on jossain kaukana. Ei tänään eikä tällä seudulla...

Hatakanmäkeä ukkospilvet yleensä kaihtoivat. Mutta kun ne tulivat päälle, oli rajuilma sitäkin alkuvoimaisempi. Talvisodan aattokesänä — ikäänkuin ennakkona tulevasta — kolmelta eri suunnalta lähestynyt rajuilma yhtyi valtavaksi luonnonnäytelmäksi Hatakkalan ylle, pauhasi tuntikausia eikä ylittänyt kylää tuhoa jättämättä; Merpellon kylän puoleisella rinteellä roihusi myöhäiskesän valkeana Hatakan Villen heinälato. Se oli kuitenkin pieni menetys tulevan rinnalla. Eikä alle kymmenvuotiaista poikasta pelottanut suuremmin omassa kodissa, jossa tosin siniset sähkönpurkauskielekkeet löivät seinäkoskettimista. Turvana olivat sentään isä ja äiti, oli myös niin rauhallinen Kuparisen Arvo, runoilija Aleksanteri Aavan myymälänhoitaja poika, suojeluskuntakersantti, jonka sittemmin kapteeniksi ylenneenä pataljoonankomentajana tapasi viholliskranaatti yhdessä taistelulähetinsä kanssa Vuosalmen verisellä tantereella heinäkuussa 1944.

Kesä 1939 päättyi samalla tavoin kuin yleensä kaikkialla kesät koulu-poikien kohdalla: koulu alkoi. Mutta jotain oli tapahtumassa. Sekä opettajat että vanhemmat näyttivät huolestuneilta. Sotilaspukuiset eivät koskaan tosin olleet outoja, Metsäpirtissä lienee ollut sormilla luettavissa ne talot, joista ei kuuluttu suojeluskuntaan. Sen ahkerasti järjestämät ampumahiihdot olivat talvisuunnuntaiden mieliseuraamista kylän pojilla. Usein nähty oli myös Kiviniemen polkupyöräpataljoonan joukkoja marssilla Sirkiän saaresta tullen. Nyt sotilaspukuisia alkoi ilmestyä yhä enemmän; isät ja vanhemmat

veljetkin ryhtyivät kantamaan sotilaspukuaan lähes jatkuvasti. Jotain tavanomaisesta poikkeavaa tuli kylän elämään...

Koulu loppui, mutta nyt se ei tuntunut enää yksinomaan miellyttävältä. Koti alkoi muuttaa muotoaan, arvovaatteet tungettiin laatikoihin, parhaimmat astiat pakattiin myös. Ja eräänä aamuna Tattariahon kaverukset nousivat unisina linja-autoihin; rajakylä evakuoitiin aloitettuna. Kovin monta kertaa tuskin kukaan kylän pojista oli ollut autokyydissä. VR:n linja-auto tosin ajoi Valkjärveltä Hatakkalaan, mutta kouluikäisistä eivät kaikki olleet käyneet edes Käksalmessa, vielä harvempi Viipurissa, vaikka VR:n linja-auton päätepyssäkin olikin juuri omassa kylässä.

Matkaanlähdessä oli siis pojilla mukana seikkaulumieltä enemmän kuin ikävä oman kylän jättämisestä, joka tavallaan oli lopullinen. Poikien junamatkaa häiritsi vain äitien ja mummojen itku ja virrenveisuus, joka tietysti kumpusi syvästä hädästä. Matka vei Pieksämäelle, uusiin ja outoihin oloihin, joista pojat kuitenkin nopeasti löysivät omat ajankulunsa ja seikkaulunsa. Äitien ja mummojen ikävä ja heidän mielipahansa eräiden majoitustalojen suhtautumisesta — ”niin ovat kuin ryssän mustalaisia” — ei poikia juuri häirinnyt.

Ja taas lähdettiin, äitien iloksi takaisin Kannakselle kotia kohden. Jollain epävirallisella luvalla rajapitäjien väestö alkoi palata. Tosin lähimpiin rajakyläin ei päästy, ei myöskään Hatakanmäelle, mutta hyvä sentään kun omaan pitäjään. Omat lehmämme oli evakuoitu Kiuruun, jonka kautta paluumatka tapahtui. Sain kotiintuomisiksi reppuuni kaksi kiloa voita. Yhteydet eivät enää olleet normaalit: Raudussa junasta noustua oli pati-

koitava parin peninkulman taival Raajun kautta kotipitäjään. Eikä matka niin kovin ihmeelliseltä tuntunut alle kymmenvuotiaastakaan.

Mutta Hatakanmäelle ei ollut asiaa. Kylä oli Haapsaaren, Joentaan, Paukunmäen, Saaroisten, Viisjoen ja Arkuntanhuan kanssa lopullisesti evakuoitua aluetta. Osa näiden kylien asukkaista oli siirtynyt peninkulman päähän kotiseuduiltaan: Kirkonkylään, Vaskelaan, Koselaan, jotkut jopa Taipaleenjoen taakse kuten mekin. Isä asui hevosten ja sedän kanssa Keljan Kallosilla, jonka kautta paluumme kotipitäjään suuntautui.

Kelja oli tuolloin kuten lähes jokainen kannakselaiskylä; lähes joka taloon oli majoitettu sotilaita. He kaivoivat ahkeraan päivisin asemia Suvannon rantarinteeseen, talvisodan joulun tienoissa sitten kipeästi tarpeellisiksi käyneitä. Mutta iltaisin heillä oli vielä voimia ja halua leikkiä poikasten kanssa, monilla oli kotona samanikäisiä, joten korvikkeina me nyt toimimme.

Päivät kuluivat poikasten tavanomaisessa touhussa. Kirjoittajalle on muistettavimmaksi kokemukseksi jäänyt yksi hevosten juottomatka Suvannon rantaan. Jo parhaat päivän nähty, luonteeltaan vanhuuden rauhallinen Elsa-tamma oli annettu ratsukseni. Mieleni oli korkealla, sillä talomme ainoa ja ehkä siksi Keljaan tuotu tsaarinajoilta periytynyt ja maalaistalossa harvinainen ratsusattula luovutettiin minulle. Oli siinä poikaselle riittämiin ylpeydenaiheita, vaikka se nytkin päättyi sananmukaisesti lankeemukseen. Vielä varsin jyrkkä rantarinnekin sujui kummelluksitta, vaikka vanhempi veljeni ja serkkuni olivat jo etääntyneet taitavampina ja nuoremmilla ratsuillaan jo varsin kauas. Nuori ratsumies kannusti ylpeänä sävyisää ratsuaan, joka yritti tehdä kokemattoman ohjastajansa mieliksi. Mutta rannan juoksuhautakaivantoja väisteltäessä osui Elsa-tamman jo kankea jalka johonkin; ratsastaja suistui satulasta huo-

limatta hevosen pään yli juuri sahatun puun kantaan. Kipu oli itkun arvoinen, mutta parani aikanaan. Juuri tuon paikan muisto säilynee kuitenkin aina, sillä juuri noissa juoksuhaudoissa, joiden äärellä ratsuineni kompastuin, kaatui kaksi kuukautta myöhemmin kolme oman kylämme miestä. Viljam ja August Hatakka sekä Vilho Meskanen, jotka 28. 12. 1939 oli heitetty Keljan takaa juuri Taipaleesta lepoon päässeinä torjumaan vihollisen uhkaavaa läpimurtoa Volossulan lohkolle.

Heistä August haavoittui rannan tuntumassa vihollisen kk-suihkusta. Häntä auttamaan rientäneeseen Viljamiin osui saman kk:n suihku. Kolmas kohtalotoveri, tovereitaan auttamaan rientänyt Meskanen lyhyesti ystäviensä päälle. Yhdessä siihen asti elämänsä kokeneita ei kuolemaan erottanut. Heistä Viljam Hatakka oli lapsuuskumppanini Eeron isä. Mutta kaikki tuo järkyttävä oli vielä edessäpäin. Pääsimme siirtymään vielä lähemmäksi kotia, sukulaisemme Tuokon Martin jo muutenkin ylikansoitettuun taloon Metsäpirtin kirkolle. Syksy vanheni, ensimmäinen riite peitti jonain yönä jo lammikot. Suojeluskunnan esikunta sijaitsi kirkonkylän kansakoululla. Sen erikoisluvalla saatoimme pistäytyä päiväsaikaan kotona Hatakanmäellä. Tämän matkan tein muutenkin mielelläni, sillä olin juuri edelliskesänä oppinut pojalle niin suuren taidon, ajon polkupyörällä.

Vanhempia koulutovereitamme kaudehimme; he toimivat suojeluskunta-asuun pukeutuneina esikunnassa läheteinä.

Marraskuun 29. päivänä kävin viimeisen kerran ennen talvisotaa kodissamme. Ensilumi oli jo satanut. Puoliräntäiseen lumeen oli mukava jättää kiemurrellen pyöränjalkia. Pihalumi oli koskematon. Separatoori seisoi käyttämättömänä tuvassa. Halkovajassa kuivat puut odottivat käyttöönsä. Seuraavana aamuna ne paloivat kerralla kuin liekeistään nauttien... Lapsi nukkuu terveenä

rauhallisesti. Niin minäkin marraskuun 30. päivän vastaisen yön 1939. Heräsin tosin talon tavallista vilkkaampaan hyörinään normaalia aikaisemmin tai sitten minut hellävaraisesti herätettiin. Aili- ja Aino-serkkuni olivat saapuneet taloon yön aikana. He olivat olleet muonittajina Räikkölän rajavartiolla, jossa Toivoserkkuni (Ahtiainen) oli päällikkönä. Rajan takaa oli kuulunut vilkasta melua ja liikettä; mm. hyökkäysvaunujen poikkeuksellisen voimakasta liikehdintää. Aamuyöstä oli lotat lähetetty pois. He olivat rauhallisina saapuneet Tuokon taloon aamuhämärissä, mutta talon aamutoimiin oli tullut lisää jännittyneisyyttä. Saatuaani polvihousut paikoilleen alkoi tapahtua. Ensin ryntää sisään Mauno Tuokko, joka oli ollut matkalla naapurin tätinsä luokse. Maunun huuto ”rajalla ammutaan” herättää kaikki toimintaan. Aletaan kerätä päällysvaatteita voimakkaiden jysähdysten kuullessa nyt aivan läheltä. Vihollinen tulittaa tykistöllään aina Koselaan saakka, kirkolta kauemmaksi. Tuli on tosin harvaa, mutta sitä ei ennen kokematon tiedä, mihin ammus kulloinkin putoaa. Huutoa ja hälinää. Tattariahon kesäisen pallopelin taustaaänet ovat muuttuneet karmeaksi todellisuudeksi.

Isä ja vanhempi veljeni olivat lähteneet aamuhämärissä Koselaan Myöhäselälle myllyyn. Pauke alkaa heidän päästyään parin kilometrin päähän. Kuorman edessä on Lauki-ruuna, kylämme parhaaksi tunnettu ravuri. Kiireinen käänös ja takaisin Tuokolle.

Oudossa ja nimenomaan hätätilanteessa ihmiset käyttäytyvät eri tavoin. Sikäli kun tuo talvisodan syttymisaamun talonjättöä voin muistaa, käyttäisin siitä nimeä kaaos. Mutta eivätkö aivan samanlaisia olleet usein tilanteet silloin, kun joukko-osasto joutui ensimmäiseen tulikasteeseensa, tottuminen vei aikansa. Kurinalaisuus pitää sen paikallaan, mutta tuota meikäläistä lähtöjoukkoa ei kukaan kommentanut. Jotain

hirveää oli tapahtumassa, toteutuksessa. Isä ja Lauri-veli saapuivat myllykuormineen, paksut vaatteet päälle, pumpulipeikko mukaan rekeen. Itse hain isälle lammasturkin tuvasta, koska hänen oli pideltävä hevosta, joka oli myös vauhkona kuten ihmisetkin. Mutta merkitsikö tuona hetkenä mikään muu mitään kuin päästä pois tuon ujeltavan tuliholvin alta.

Jäi ruuat kaappiin, pöytään ja uuniin, jäi tupa paikalleen. Sellaisenaan kaikki vetäytyvät joukot tapasivat tuhansia karjalaiskoteja. Ihmetelemättä, ehkä ajatellen omaa kaukana sijaitsevaa kotiaan, joka toistaiseksi oli turvassa, heidän ansiostaan. Ja kuka heistä taas ennätti ajatella oman itsensä vaaranalaista asemaa; omani turvassa toistaiseksi, mitä minusta. Eikö siinä toteudu lähes parhaimmillaan Laupiaan Samarialaisen asenne...

Ensilumi oli jo siksi runsas, että reki kulki kitkatta. Mutta armeija ei ollut vaihtanut vetopelejään rattaista rekiin. Ensilumi kun voi riisua paksunkin vaippansa yhdessä yössä. Parempi siis ensilumen päivinä pyörillä kuin reellä — vaikka vähän tieraisikin.

Metsäpirtin vaatimaton puukirkko seisoi metsikössään vavahtamatta. Niin seisoi kirkonkylän keskustassa, kahden rajatien risteyksessä, myös lahjoitusmaatalonpoikien jyhyke kivipatsas. Hatakanmäen tieltä laukkasi vauhkona hevonen harvassa kraanaattitulella, toinen pyörä kärryistä irronneena, ajajatta. Olisiko hän pudonnut rattailta vahingossa vai yhtenä talvisodan ensimmäisistä sankarivainajista.

Paussulla sijaitsi pitäjän posti. Minä jouduin — käskystä tai pyynnöstä — katsomaan, joko Paussut olivat lähteneet. Olivat, vain Aapro selvitteli postin kassakaapin äärellä ”maalaisvirkamiehen” tunnollisuudella, että valtion varat tulevat mukaan. Omistako nyt niin väliä, niistä vastaan vain itselleni. Alkaka mennä, meikäläiset lähtivät jo, minä tulen

perässä omin neuvojin.

Ohi pappilan, yli Liinojan, joka oli varustettu jonkinlaiseksi viivytystin-jaksi. Tultiin Koselaan. Tiet erosivat, toinen Raajuun ja Rautuun, toinen Taipaleeseen, Sakkolaan ja Käkisalmeen. Jälleen pysähdys. Ylikuormitettuun rekeen tuli osuuskaupanjohtaja Mikkosen perhe, onneksi vähälukuinen. Länteen päin, kohti Taipaletta. Lience Raudun tie ollut kielletty, mutta en muista nähneeni ketään liikenteen ohjaajaa kylläkään. Ehkä ajoimme vain virran mukana. Todennäköisesti isäni tarkoituksella pyrki Vilakkalaan, jossa sukulaistaloomme oli siirretty ns. arvotavara: pyhäväatteet, radio, ompelukone yms. Kohti Taipaletta. Tulitus oli laantunut, sillä häirintätuli loppui oikeastaan Koselassa. Oli aikaa hieman tointua lähitököäksestä, katsella itäistä leimuavaa taivasta. Lähtöleimahdukset ja valojuovakaaret olivat sellaisia, ettei mikään ilotulitus sitä elämässäni tule kenties voittamaan.

Ennen Viskariin johtavaa tienhaaraa, Oravan talon kohdalla, ennen siirtymistämme metsätaipaleelle, näkyi rajakylän loimu. Palkeala paloi, avautuvista ikkunoista purkautuvat liekit loistivat kuin lähekkäin palavat katulyhdyt. Lähempänä alkoi näkyä samanlainen loimutus, joskaan ei yhtä selvänä, sillä korkealla sijaitseva Hatakanmäki vietti loivempaa länteen ja itään, taloineen, joiden liekit myös jo loimusivat. Siellä Hatakanmäen suojeluskuntapojat sytyttivät omia kotejaan, kuten rajakomppaniat Raudussa, Kivennavalla, Terijoella. Miten Eino Leino lauloikaan: ”Kivennapa kestää, Rautu on rautaa, Metsäpirtti auttaa.” Kuka nyt auttaa...

Karjalan heimo toipunee nopeasti. Kun Neusaareissa alkoi tien molemmin puolin valua joukkoja pakolaisia vastaan, mieliala kohosi silminnähden. ”Älkää olko huolissanne, kohta tulette takaisin.” Tällaisen ja monen muun vastaavan lauseen muistan kuulleen. Nuo miehet eivät pelänneet eivätkä he varmasti olleet

myöskään sotahulluja. Heistä tuntui varmasti luonnolliselta mennä sinne, mihin käsky oli osoittanut. Olivatko Laurilan miehiä Pohjanmaalta, vai keskisuomalaisia, en tiedä. Sota oli heillekin uusi kokemus, mutta he olivat varautuneet siihen jo viikkoja. He olivat valmiit menemään itään, me olimme enemmän kuin valmiit jatkamaan länteen, heidän turvaansa...

Taipaleenjoen vuolas virta ”Lautan” kohdalla, joen avara mutka ja siitä aavana aukeava Laatokka oli aina kiehtonut kirjoittajan pojanmieltä, täyttänyt sen pelonsekaisella kunioituksella. Lience tuona aamuna, kello oli kaiketi vähän yli yhdeksän, ollut kaikkien aikojen vilkkain aamu lossirannassa. Länestä siirrettiin joukkoja itärannalle ja sadat metsäpirttiläiset hevoskuormineen ja nyytteineen odottivat pääsyä länsirannalle.

Onneksi olivat kotieläimet hevosia lukuunottamatta jääneet ensimmäiselle evakkoreissulle. Nyt oli mukana vain se mitä yhdessä kuormassa tai nyytissä mukaan saatiin; lapset, päivän ruoka, ehkä myllykuorma olosuhteiden vuoksi kuten isällänikin.

Nyt ei enää ollut kaaosmielialaa. Vastaantulevat sotilaat rauhoittivat, he olivat menossa oman pitäjän poikien avuksi. Ei ujeltaneet enää kraanaatit kuten tuntia aikaisemmin. Lossi siirtyi vauhdilla rannalta toiselle, kuorma vain vaihtui toisenlaiseksi. Mutta se ei enää tarvinnut tarpeeksi. Avuksi oli otettu soutuveneitä, joilla mekin siirryimme toiselle rannalle isän myllykuormineen jäädessä odotamaan Laurin kanssa omaa ylitysvuoroaan lossilla. Lauri-veljeni oli tuolloin 12-vuotias. Kun he isän kanssa palasivat keskeytyneeltä myllymatkaltaan, oli Lauri rynnännyt Tuokon navettaan isän käskystä kenties, ottanut pilttuussa seisovan Nöpö-tamman, virkeän, mutta sävyisän juoksijan, hypännyt selkään, ja oli kuin paraskin ratsumies valmiina lähtöön. Se minun ja Elsa-tamman kohdalonsatulani lienee ollut jossain,

mutta Lauri istahti maalaispojan tapaan paljaaseen selkään. Ja siinä hän ratsasti, myllykuorman vierellä, aina talvisodan sijoituspaikkaamme Rantasalmen Joutsenmäkeen. Kadehtien katsoin, kun hän joskus ratsasti pitkälle eteemme, palasi takaisin kuormamme luokse, ja kannusti taas tamansa kevyeen raviin. Ratsasti ilman satulaa heikosti kengitetyllä ratsulla, talvipakkasessa, pimeästä pimeään, lähes puolittuhatta kilometriä. Katsoin sen saavutukseksi, johon nykyajan 12-vuotiaat tuskin pystyisivät. Mutta niinpä veljeni sitten sotien jälkeen palvelikin Lappeenrannassa Marsalkan kunniarykmentissä, kantaa viimeisiä punaisia housuja.

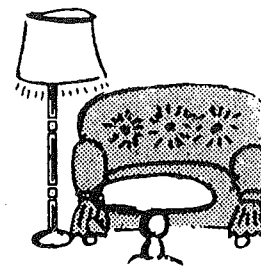
Tuskin kuitenkaan talvisodan aikaisilla ansioillaan, vaan Pohjanmaan kutsunnoista Nurmosta pitäjän omaan osastoon määrätynä. Samoihin eskadrooniin, joista nurmolaiset lähes viimeiseen mieheen kaa-tuivat maaliskuun viimeisinä sotapäivinä Äyräpään kirkon vierelle. Olin äidin ja muiden kuormalaistemme kera päässyt jo vastarannalle. Odotelimme ylitysliikennettä seuraten isää ja Lauria lossin tuomina. Silloin näimme yhden näytelmän, jota myöhemmin lentämiseni yhteydessä olen joskus muistanut. Länteen pyrkivistä ”pirttiläisistä” tuskin kukaan käsiitti tilanteen vakavuutta lossin luona. Täysmiehitetyt rannat, joella kulkeva lossi ja sen rinnalla liikkuvat

useat veneet olivat mitä sopivin tulituskohde ilmasta. Miksei tykistöllekin, jos se sattuisi hyvin ”haarukkaan” ja kantomatka riittäisi. Edellisen operaation oli vihollinen ainakin suunnitellut. Äkkiä ilmaantuu vielä syksynharmaalle taivaalle vihollisen hävittäjä, kaartaa syöksyyn, patausta... Lossin turvaamiseksi oli kuitenkin varauduttu. It on asemis-saan, se aloittaa tulituksensa. Kone kaiketi yrittää väistää, mitään vahinkoa ei tapahdu, kone alkaa savuta ja syöksyy jonnekin. Putoaako se osumista vai ei, samantekevää, mutta nyt ”yleisö” käsittää tuloksen arvon. Ne huudot ja kättentaputukset ja muut ilon ilmaukset, jotka tuona hetkenä purkautuivat hyiseen syysaamuun, olivat varmasti vielä vilpittömämmät kuin voitonkiljunta Suomi—Ruotsi maaottelussa.

Isäni aikoi Kaarnajoelle, jättääkseen myllysäkit ja ottaakseen niitä vähän arvokkaampia tavaroita mukaansa. Mutta kukaan siviili ei saanut mennä sitä tietä. Täydennysjoukot saapuivat sitä kautta, siviilit rannatietä, sittemmin niin kuulujen Järisevän pattereiden ohi eteenpäin. Suuntana Linnanmäki, Taipaleenjoen länsipuolen rantakukkula, ja siitä rannan tuntumaa Saapruun, jossa yövyimme raskaan, unohtumattoman päivän jälkeen. Talvisodan ensimmäinen päivä oli päättynyt.

Esko Hatakka

TILAA SINÄKIN OMA
SUVANNON SEUTU

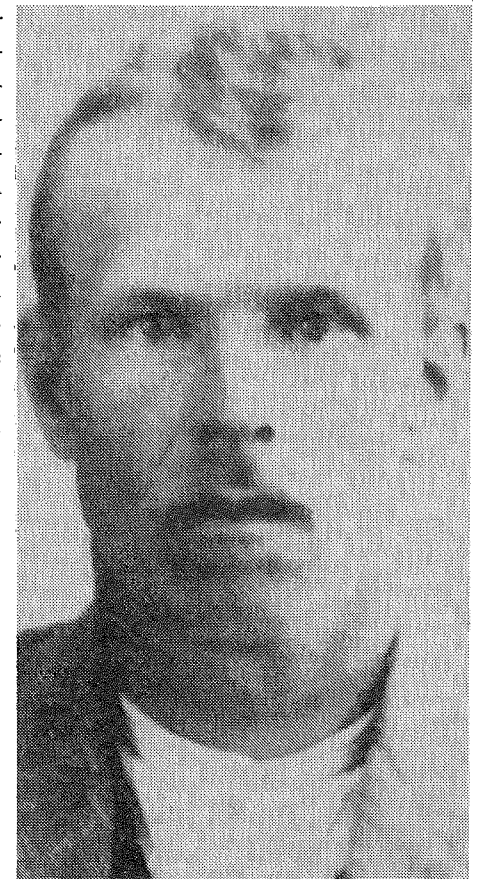

Verhoiluliike
AAPRO KIISKI

41490 NIEMISJÄRVI

(941) 845 724

HANKASALMI

Matti Hännikäinen, Tuomaan Matti.

Särpimet

Hännikäisen Matti, Tuomaan Matti, jatkoi Sakkolan porsasperinnettä uusilla asuinsijoillaan Pirkkälässä. Hän hankki emakon eikä myynyt possuja pienenä, vaan kasvatti ne isoiksi. Ajatteli, että isompina niistä saa paremman hinnan kuin porsaana.

Mutta sianlihan hinta halpenikin eikä siasta saanut sitäkään vertaa rahaa kuin aikaisemmin olisi saanut pikku possusta.

Matti ”tusahus” ja totesi: — Meillä ei kasvateta sikoja. Tuokoot särpimet vaikka Uutesta Seelannista, meillä ei sikoja kasvateta. Ja joku toinenkin voi sanoa ettei sikoja kasvateta. Vain omiksi tarpeiksi. Ei muuta.

Mistähän kukin lie särpimensä saanut Matin lopetettua siankasvatuksen? Varmaan sieltä Uutesta Seelannista.

Hanna Kitunen

Sakkolan miehiä tölväisty aivan aiheettomasti

Luettuani "Suvannon Seutu" syyskuun 6 numeroa, en voi muuta kuin hämmästellä siinä ollutta ruotsista lähetettyä Helga Lingebrandin asiata ja väärää Sakkolan miesten mustaamista. Selittäessään että kymmenen vuotta on kulutettu saamatta vielä Sakkolan sankaripatsasta kuntoon. Tähän sanoisin ettei ole kulu- nut kuin pari vuotta siitä kun näistä patsaista ja haudoista voitiin edes julkisesti puhua, koska kaikki silloin katsottiin ulkopoliittisesti loukkaukseksi "Suurta naapuria kohtaan". Tässä pitää ottaa esittää vanha intiaanien viisaus joka kuuluu: "Älä arvostele toisen ansapolkua, ennenkuin olet kulkenut sitä hänen mokkasiineissään 5 mailia". Minä uskon ettei arv. kirjoittaja ole kulkenut yhtään mailia Sakkolan puuhamiesten jälkeä tässä patsas- ja sankarihauta asioissa.

Olin kesällä -91 mukana Sakkolan miesten kanssa Käkisalmen aluejohtajan kanssa käytävissä neuvotteluissa järjestämässä tätä asiaa, ja voin vakuuttaa että se ei ollut niinkään yksiselitteistä, eikä "naisten" enempiä kuin miestenkään tahdosta kiinni. Näitten venäläisten kanssa neuvoteltaessa ei asiat olekaan niin selvästi johdettavissa kuin kirjoittaja ehkä luulee. Asia joka on muuten aivan selvä, voidaankin tyssätä paperin koostumuksen vuoksi jolle "griimentti" on kirjoitettu. "Bumaka on bumaka, Praktiikka on praktiikka", sanoi Stalin.

Seuraavana kesänä, v. -92 oli koko edellinen neuvotteluesikunta joutunut teille tietymättömille, eikä entisestä enää tiennyt kukaan. Kyllä Sakkolan miehet, Kallonen, Raaska, Kurikka ja Paukku sekä Karonen ym. ovat varmasti tehneet sen minkä ku-

kaan voi tehdä. Tiedän sen koska olin vierellä sekä Käkisalmissa, Lempäälässä että Sakkolassa mukana neuvottelemassa näistä Sakkolan, Pyhäjärven ja Taipaleen muistomerkkien pystyttämisistä. Pyhäjärveläiset eivät ole vielä saaneet aikaan mitään. Sakkolassa on jo kovan työn, kustannusten ja venäläisten ystävien Serttilin ja Leo Osipovin ym. avulla saatu patsas paikoilleen. Sen totesin viimekesänä 5:llä eri matkalla, viimeksi 9. 9.

Kaadettukin se on pari kertaa, mutta taas pystytetty uudelleen. Mitä tulee Taipaleeseen menevän tien kuntoon, niin kirjoittaja ei varmaan ole sitä suurella suomalaisella turistibussilla koskaan ajanut, sillä tiestä on otettu 20 sm sorakerros pinnasta kokonaan pois jo Haparaisista lähtien eikä siitä pääse millään muut kuin traktorit ja venäläisten autot, senkin totesin useita kertoja, jo kolmena kesänä, viimeksi 9. 9. 93. Mitä kautta kirjoittaja on kestopäällystettyä tietä ajanut Taipaleenjoelle ja Laatokan rantaan, kun päällystettyä tietä, ei ole ollut Sakkolan-Taipaleen välillä koskaan, ei Lautan Terenttilän puolelle muualta pääsekään.

Tällaisesta kirjoittajasta on sanottava jälleen vanha intiaanien sananlasku: "Veljet annetaan hänen olla, suuri henki on sotkenut hänen päänsä". Kirjoituksesta ei voi muuhun käsitykseen tulla. Toivon, että Sakkolan miehet, joilla on jo ollut enemmän kuin tarpeeksi vaivaa ja menoa sankarihaudan kunnostuksessa, kestävät tämänkin täysin asiattoman tölväyksen ja pitävät päänsä pystyssä. Lämpimät terveiset kaikille Sakkolalaisille ystäville.

Heikki Karttunen

Hyvää päivää, nimeni on...

Nuorisopäivillä Tampereella 1940-luvun lopussa oli tilanne, missä joutui esittelemään itsensä. Kaksi karjalaistyttöä päättivät laskea jonkun väliinsä ettei heistä nimiensä perusteella tulisi "hullunkurista perhettä", liiteleviä lintuja.

Kun nimet oli sanottu, tyttöjä nauhatti: Varis, Hiiri, Haukka. Varis, hii-rihaukka... Suvannon seuduiltako lienevät lennelleet?

Hanna Kitunen

Joulun aikaan

Joulun alla taivahalla kirkas loistaa tähti. Sama lienee jota kohden paimenet kerran lähti.

Jouluaamu, hetki parhain väki silloin nousee varhain. Kohta kaikki kirkkotiellä kuka mahtaa nukkuu vielä.

Kirkkohon nyt väki käy kruunut valoansa luo. Monet menneet joulut, hetki mieleen tuo.

Saa moni lohtua sieluun, vaivaan, kun alamme virren: Enkeli taivaan.

Joulun sanoma vanha, silti aina uusi, kuin alttarin vierellä kaunis, on joulukuusi.

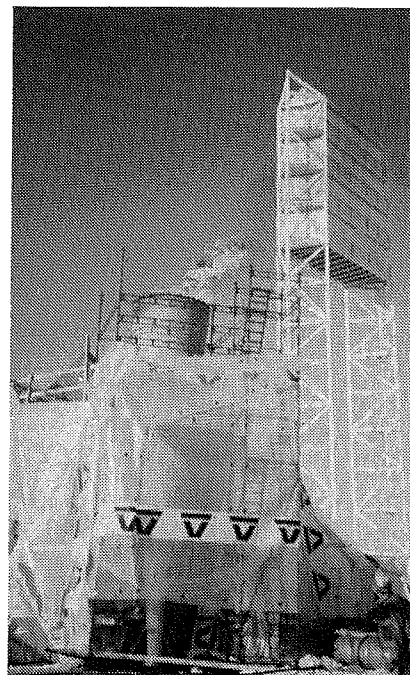
Eino Systä

Talviolympialaisia odotellessa

Sakkolalainen Samppa Viskari on käynyt puolisonsa Eevan kanssa haistelemassa jo etukäteen kisatuulia talviolympiakylässä Norjan Lillehammerissa. Marraskuun loppupuolella liikkeellä ollut pariskunta sai tavata muun muassa suomalaisia rakentajia, jotka olivat saaneet olympiatulen tornin viittä vaille valmiiksi. — Viskarit näkivät myös tulen koepolton 88 päivää ennen kisojen avajaisia.

— Harmi, ettei tullut suksia mukaan, pahoitteli Samppa Viskari loistavat ladut nähtyään. Viskarin mieleen tuli myös sakkolalaisen kirjailijan, Aleksanteri Aavan runo:

Näin Suomessa sukumme terästyy, ja ei heikoksi jäädä saata: on kylläkin täällä tarmolle syy: latu kaikki on murtomaata. Me uskomme nuorihin hiihtäjiin, ne painavat estehet nöyryksiin!

Olympiatulen tornia testattiin jo 88 päivää ennen kisojen alkua, 18. 11. Samppa ja Eeva Viskari Lillehammerin latumaisemissa. 1993.

Joulun ilot

Kaikilla jouluna aina on hauskaa, vaikka pakkanen paukkaa. Jouluna aina kirkkohon mennään ja ruuna se matkalla laukkaa.

Jouluna paljon herkkuja syödään ja leikitään kaikenlaista. Eikä joulu joululta tunnu, jos ei joulun herkkuja maista.

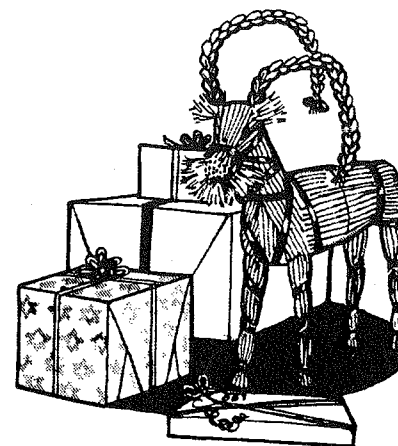
Kaikki ne jouluna lahjoja antaa, myös niitä toisilta saavat. Kukaan ei silloin synkkänä ole, vaan kaikilla loistavat naamat.

Sillä joulu vain kerran vuodessa on ja kaikille sen pitää riittää ja sydän riemua on tulvillaan ja Jeesuslasta he kiittää.

Sillä Jeesuslapsi joulun toi ja pelastusvarmuuden antoi, ja eestä kurjien syntisten Hän ristillä syntimme kantoi.

Jeesuslasta muistetaan aina vuosi vuodenperään. Mutta jälkeen joulun juhlinnan, moni ei koskaan herää.

Esko Torsti

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on nyt saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tupaan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju (Esko Kallonen), Eero Kurikka, Huhtamo puh. (932) 64 506, Uuno Pulakka, Ruovesi puh. (934) 76 021, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Lopenen, Lempäälä. Punkalaitumella kirjoja myy Eino Kuisma, puh. (923) 74 346.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. (931) 751 241. Ainoastaan Elli Pulakka lähettää postilähetyksinä.

Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110,—. Postilähetyksistä lisäksi lähetyskulut. Myyntipisteitä järjestetään lisää ja niistä ilmoitetaan Suvannon Seudussa.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

Kaikki sähköasiat

voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — PUH. (931) 739 541

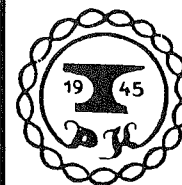
PITO-KALAASI KY

JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU

AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 433 902

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!
JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

— — —
AILA HEIKKILÄ Saarenkärjenk. 1 B
33300 TAMPERE puh. 433 902

PÄRSSISEN KONEPAJA

35500 KORKEAKOSKI

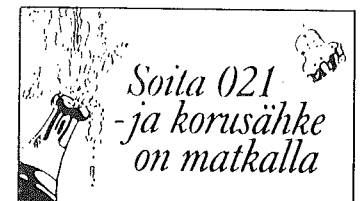
PUH. (931) 335 8204, iltaisin (931) 335 8435
Autopuh. 949 239 535

**Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita**

Putkiliike P Nuora Ky

37560 KULJU

puh. 676 100

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1993 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
70 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta mm

Toimituksen ja konttorin osoite
Rautasema 37550 Moisio
Puhelin (931) 3748 448 iltaisin

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
TSOP
37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955.

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Pauku